

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt II. De mentis humanæ & virium, seu potentiarum ejus divisione, &
quibusdam nominibus, sive acceptationibus earum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

quàm in saporoso gustu contemplationis practica oportet paulatim & gradatim proficiendo ascendere, & ascendendo clarius cognoscere DEUM: quia sicut dicit Hugo super Angelicam hierarch. quanto magis crescit ascensio, tanto magis crescit cognitio, donec oculus intellectus magis ac magis illuminetur, & confortetur, & affectus mentalis magis purificetur & inflammetur, & totus homo interior & exterior in Deum ordinetur. Et hoc verius & perfectius videtur fieri per gradus illos, qui mentem ad similitudinem celestis hierarchie purgant, illuminant, & perficiunt. Et infra: Tales autem gradus Dionysius in Angelica hierarch. dixit esse tam in mente Angelica, quàm in mente humana bene ordinata. Hactenus D. Bonaventura.

CAPVT I.

In Contemplatione tres potissimum gradus, seu potius hierarchia constituenda.

At verò sicut in Angelicis spiritibus tres potissimum hierarchiae à Patribus merito distinguuntur, ita non erit ab eis, eisdem in mente humana, quantum ad contemplationem attinet, distinguere.

Nam quamvis sint novem Angelorum ordines, ut ex Scriptura sacra non obicere colligitur, omnes tamen ad tres hierarchias S. Dionysius Celest. Hierarch. quem secuti sunt D. Thomas 1. part. quest. 108. & omnes fere Commentatores S. Dionysii, reducendas esse iudicant, & in singulis earum tres ordines constituerunt; videlicet in infima Angelos, Archangelos, & Principatus; in media Potestates, Virtutes, & Dominationes; in supremam vero Thronos, Cherubim, & Seraphim posuerunt. Et idem in qualibet hierarchia Angelica tres ordines (ut auctor est S. Thomas art. 2. ut supra) S. Dionysius secundum diversos actus & officia distinguit, quae diversitas ad tria, eodem D. Thoma auctore, reducitur; nempe ad summum, ad medium, & ad infimum gradum.

Ac praeterea, sicut etiam tres illae caelestes hierarchiae, inter se potissimum distinguuntur (ut S. Thomas secutus D. Dionysium art. 1. ut supra scripsit,) quia non eodem modo illuminantur à DEO. Nam qui sunt primae hierarchiae, immediate ad DEUM extenduntur, & quasi in vestibulis DEI collocantur; immedie autem ab eo lumen accipiunt. Secundae vero hierarchiae Angelicæ, licet non immediate à DEO, plenius tamen ac in causis universalioribus, quàm hi, qui ad tertiam, hoc est, infimam pertinent, lumen accipiunt. Ita non incongrue, d. m. nos (vestigia D. Dionysii secuti) in mente humana contemplationis graduum distinctionem inquirimus, eorum diversitatem ad tres principales hierarchias Angelicas similes non immerito referemus.

Primo, Quia ad instar caelestium spirituum mentes contemplativae supra propriam naturam sublimatae, in caelestibus theoriis tota suspenduntur, ac Angelicis spectaculis naturae possibilitatis terminos supergressae, tota immerguntur: quamvis frequenter ad inferiora, infirmitatis suae victae ponderis, relabantur, quod valde alienum est à beatis illis spiritibus. Deinde, Quia quemadmodum caelestes illae hierarchiae penes plenius & universalioris luminis irradiationem, ac maiorem ad ipsius luminis fontem approximationem merito discernuntur; ita hierarchiae contemplativorum, quae parènt divinæ & caelestis nuncupari possunt; ex majori aut minori, purioris aut perfectiori lucis divinae participatione, non abs re distinguari possunt. Ac demum, Quia in unaquaque earum, ut pari passu cum caelestibus & Angelicis incedant, tres etiam ordines sive species, videlicet infimum, medium, & supremum, divina aspirante gratia constituemus.

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Quaeritur intra dicenda sint?

Ut autem ea, quae de his gradibus sive hierarchiis dicenda sunt, possint commodius ab omnibus capi, rectiusque iudicari, quatuor erunt à nobis explicanda. Primum dicemus de gradibus perfectionis supernaturalis luminis, à quibus etiam pender perfectio graduum in effectibus, videlicet in ipsa contemplatione, ut juxta lucis & cognitionis supernaturalis gradus, constituenda etiam sint contemplationis incrementa, & stabilenda supradictae hierarchiae. Secundò, distributionem graduum ex mente aliquorum Patrum explicabimus. Tertio, meliorem, clariorem & commodiorem graduum distributionem per comparisonem ad tres hierarchias adducemus. Quarto, speciem de unaquaque hierarchia sive gradu, ac de singulis uniuscujusque hierarchiae speciebus favente Deo aliqua differemus.

CAPVT II.

De mentis humanae & virium, seu potentiarum eius divisione, & quibusdam nominibus, sive acceptationibus earum.

PRIMO sciendum est, animam nostram esse quandam Republicam à Deo creatam, ac summo consilio in se ordinatam ac dispositam; constat enim in primis homo duplici natura, corporali scilicet & spiritali; & ideo duplices operationes debet habere, corporales inquam & spirituales. Harum igitur ordinem & directionem in proprium finem egregie docet Hugo de S. Victoris de anima lib. 2. cap. 23. secutus Augustinum libri de spiritu & anima, per comparationem ad civitatem, dicens: Nobilis est creatura anima; civitas namque DEI est, de qua tam gloriosa dicta sunt, quod ad imaginem & similitudinem DEI facta est. Haec civitas Ierusalem merito appellata est, quia ad fruendum visionis illius pacis summa, quae facit utraque unum, creata est. Mens eius Paradisus est, in qua dum caelestia meditatur, quasi in paradiso voluptatis delectatur. Domus etiam summi Patris familias est anima, propter unitatem morum: sponsa Christi, propter dilectionem: templum Spiritus sancti, per sanctificationem: civitas Regis aeterni, propter concordiam civium. Et quia nulla est civitas absque populo, disposuit in ea Conditor noster populum triplicis gradus; id est, sapientes ad consulendum, milites ad propugnandum, artifices ad ministrandum. Cives huius civitatis sunt naturales & ingenerati animae vigores, tamquam indigenae, quorum distincti sunt gradus, quia alij superiores, alij inferiores, alij medij. Superiores quidem sunt intellectuales sive medij rationales infirmi, animales: quorum haec differentia est, animalis sive sensuali appetit visibilia, rationalis discernit & discretis oculis aspernatur ea, intellectualis pertrahit ad divina. Intellectuales igitur sensus sunt tamquam animae Consiliarii, dicentes ei: Deum time, & mandat eius observa; propter hoc enim est omnis homo. Rationales sunt tamquam milites, qui hostes concupiscentiarum impugnant per arma iustitiae. Animales sive sensuales sensus sunt

tanquam rustici & artifices, qui corporibus rudimentis insunt, & corpori necessaria ministrant. Hec ille.

Horum civium numerum, sive triplicem animam vim, quam ipse ex mente Philosophorum appellat sensualem, rationalem, & intellectualem, Richardus de S. Viatore in tres partes sive vires distribuit, nempe imaginationem, rationem, & intellectum, sive intelligentiam: comparat enim ille hominis animam non tam civitati, quam orbis, laio quidem & amplius, ac in ipso tres caelos, juxta illas tres vires constituit, monensque ac invitans nos ad nostri ipsorum cognitionem & contemplationem, lib. 3. de contempl. cap. 8. ubi sic scribit: *Soli spirituales digni inventi sunt, qui videant opera DEI & mirabilia eius in profundo. In hoc*

Tres animae vires tribus calis comparatur: & quare ratione?

sane profundo invenies multa suspenda & admiratione digna: ibi invenire licet alium quendam orbem, latum quidem & amplum, & aliam quamdam plenitudinem orbis terrarum. Ibi sua quadam terra suum habet calum; nec unum tantum, sed secundum primum, & tertium post primum & secundum. Et ut hoc triplex calum congrua possumus distinctione discernere, primum dicatur imaginale, secundum rationale, tertium intellectuale. Teneatque imaginatio vicem primi calis, ratio secundae intelligentiae vicem tertii. Et horum quidem primum, ceterorum comparatione grossum quiddam atque corpulentum, & suo quodam modo palpabile atque corporeum, eo quod sit imaginarium atque phantasticum, post se retrahens & in secretis formis & similitudinibus rerum corporalium. Reliqua vero duo huiusmodi comparatione admodum subtilia, & omnino incorporea, & ab eius consuetudine multum longinqua. Sic sane calum hoc exterius, quod nos dicimus Firmamentum, absque ulla dubitatione constat esse visibile atque corporeum, & ipsum quidem primum, & omnium infimum.

Quod autem est terra ad hoc visibile calum, hoc est sensus corporeus ad illud internum phantasticum & imaginarium calum. Nam sicut hoc visibile calum omnium quae terra gignit atque nutrit multitudinem finis sui magnitudine comprehendit, sic omnium quae sensus attingit appetitus suggerit, similitudines intrasuum suum imaginatio includit. In primo itaque calo continentur omnium visibilium imagines & similitudines: ad secundum vero pertinent visibilia omnium rationes, definitiones, & invisibilium investigationes: ad tertium autem spectant spiritualium ipsorum etiam divinorum comprehensiones & contemplationes. Hec Richardus.

In his igitur tribus calis, qui in amplissimo interioris hominis orbe latent, (quorum etiam antea meminerat S. Augustinus 12. super Genesim ad litteram) tres hierarchiae a nobis inferius constitutae ac stabiliendae sunt, ita ut quaelibet in proprio calo, quasi in nativo loco residens, in DEUM opt. max. contemplationis figat obitum.

Eadem vires, in sex quasi gradus distinctione?

Doctores vero mystici, majoris claritatis & distinctionis gratia, in sex gradus praedictas animae vires partiti sunt, nempe sensum, imaginationem, rationem, intellectum, intelligentiam; & apicem mentis, seu synteresis scintillam. Quos gradus breviter attingit divus Bonaventura cap. 1. Itinerar. mentis in DEUM: & quia loquitur tantum de gradibus, quibus per contemplationem in DEUM ascendimus, nullam fecit de voluntate mentionem. Et quamvis D. Thomas 1. part. q. 79. art. 2. & 10. ceterique periti Philosophi, rationem, intellectum, & intelligentiam non esse diversas potentias merito contendunt; admittunt tamen esse diversos actus, sive gradus intellectus: adducitque D. Thomas pro hac sententia Auctorem libri de

spiritu & anima, dicentem: Cum ab inferioribus ad superiora ascendimus prius occurrat sensus, deinde ratio, postea intellectus, & postea intelligentia, quam etiam fuisse sententiam Boetii docet. Hoc igitur gradus breviter explicabimus.

Vires superiores animae incorruptibiles & immortales, quibus ipsa DEO immediate coniunguntur sicut objecto, sunt intellectus & voluntas, quibus contemplando & diligendo ipsi insiguntur DEO. Porro vis intellectiva, in quantum est divinitiva, dicitur ratio: in quantum est simpliciter apprehensiva intuitiva, dicitur intellectus: in quantum vero est divinitiva & divinorum contemplativa per simplicem apprehensionem, dicitur simplex intelligentia, ut bene adnotavit Richardus lib. 1. de contempl. cap. 9. illis verbis: *Simplicem intelligentiam dico, quae est sine officio rationis; per quam vero, quae sine inquisitione imaginationis. Voluntas etiam, seu vis appetendi & volendi, in quantum est appetitiva seu volitiva boni intellecti, dicitur voluntas: in quantum vero habet respectum ad summum divinum quod bonum, dicitur apex principalis affectivae potentiae. Praeterea secundum D. Thomam 1. part. quaest. 79. art. 12. in ratione speculativa est quidam habitus animae concreatus, quo principia prima in speculabilibus naturaliter, terminis intellectus sine discursu, mox cinnoscunt, ex quibus principiis procedit ratio ad notitiam conclusionum. Talia principia sunt haec & similia: Totum majus est sua parte. De quolibet est affirmatio, vel negatio. Et hic habitus proprie vocatur intellectus.*

In ratione vero practica alius est habitus concreatus animae, quo prima principia in operabilibus naturaliter cognoscit; ut quod DEO sit obediendum, bonum malo preferendum, & similia. Et hic habitus secundum D. Thomam. 1. part. quaest. 79. art. 12. vocatur synteresis, quae naturaliter movet stimulatque ad bonum, & malo remurmurat. Estque illud naturale iudicatorium, in quo secundum D. Augustinum universa lumen naturalis principia scripta sunt, & semina victuorum vera & incommutabilia. Et haec synteresis interdum nominat habitum tantum, interdum potentiam simul cum habitu, & spectat ad intellectum practicum, secundum D. Thomam ubi supra.

Hanc ergo mentis synteresim Doctores mystici merito appellant superiorem scintillam rationis, seu intelligentiae, quae ab eis scintilla appellatur propter splendorem cognitionis, & ardorem inclinationis ad bonum: nam semper nata est in superioribus figi, & ad divina elevari, ad bona movens & stimulans, & mala abhorrens. Haec in principiis practicis non errat, & in nullo hominum unquam extorreo extinguitur: in ea etiam non est peccatum, sed per eam forsitur anima quemdam respectum ad DEUM immediatum, quo capax est ab ipso immediate & directe tangi, irradiari, & inflammari. Quam fuisse aliquorum sententiam, docet D. Thomas, ubi supra. Quidam, inquit, posuerunt synteresim esse quandam potentiam ratione altiore. Hec ille. Ob has etiam causas interdum haec synteresis a Mysticis etiam dicitur apex mentis.

CAPVT III.

De gradibus supernaturalis luminis, sive Contemplationis, ut à dono intellectus, seu sapientia procedit.

HACTENVIS de subiecto supernaturalis contemplationis diximus. Haec autem eo vocabitur